

Neskorý zber/Compagnie E7KA: How to Watch a Moving Body

Tanečný piknik ako spôsob uvažovania o sebe a svojom tele

V posledných rokoch sa aj v slovenskom kontexte začali objavovať pohybové a tanečné intervencie. Niekoľko ich priniesol minuloročný projekt *Into the Miracles*, ktorý pripravilo Divadlo Pôtoň spolu so zahraničnými partnermi. Pravidelne s týmto formátom pracujú aj festivaly Kiosk v Žiline a Vlnoplocha v Banskej Štiavnici. Intervencie majú svoju tradíciu aj v rámci antropologického divadla, s vidieckym prostredím pracoval Jerzy Grotowski a jeho nasledovníci v poľských fyzických divadlách Pieśń kozła či Gardzienice. Umelci putovali za divákmi do ich obydľí, aby im priniesli umelecké posolstvo a zároveň zdieľali svoj čas vo vzájomných rozhovoroch.

Zoskupenie Neskorý zber v spolupráci s Compagnie E7KA prišlo s konceptom spojiť spoločenskú udalosť pikniku s tancom a vytvoriť tak možnosť vnímať tanec inak, ako je bežné pri sedení v divadle. V rámci diela *How to watch a moving body* je piknik cieľom stretnutia. Počas niekoľkých dní absolvoval tvorivý tím pikniky v banskobystrickom Centre nezávislej kultúry Záhrada, v MCS Pažite v Topoľčanoch, vo vidieckom prostredí samoty U hluchých v obci Rudník na myjavských kopaniciach aj v Schaubmarovom mlyne v Pezinku. Následne sa performancia objavila aj v programe tohtoročného Kiosku, kde sa pre počasie odohrala výnimočne v interiéri – v priestore Novej synagógy. Reflexiu píšem z pezinskej reprízy, na ktorej sa nakoniec zišli diváci späť s tanečnou komunitou, ktorých doplnili aj rodinní príslušníci či známi.

Piknik je formát spoločenského stretnutia, na ktorom sa preberajú rôzne témy, v uvoľnenej atmosfére spája gastronomický aj estetický pôžitok. Môžeme si spomenúť na impresionistické obrazy z parížskych záhrad. Stretnutie v podobe tanečného pikniku ponúka okrem umenia alebo stretnutia s divákmi v neformálnom prostredí aj možnosť vnímať súčasný tanec iným spôsobom. Zároveň tento formát môže slúžiť aj na zdieľanie zážitku bez naratívu formálneho prostredia.

Svojimi aktivitami a dielami tanečná trojica Daniel Raček, Anna Sedláčková a Eva Klimáčková patrí k slovenským legendám. Všetkých rovnako charakterizuje výrazný a nezameniteľný spôsob komunikácie, výber vyjadrovacích prostriedkov. Daniel Raček ako interpret množstva tanečných kreácií i fyzicky náročných partov môže stavať na svojej fyzickej dispozícii a pripravenosti tela na rôzne situácie. Anna Sedláčková aj vďaka svojmu výskumu základných pohybových elementov bábätiak pracuje viac s intuíciou a schopnosťou rozanalyzovať pohyb. Eva Klimáčková zase prepája slovo s pohybovým umením, ponára sa do významov a poézie. To sú všetko prostriedky, ktoré sa pri tanečnom pikniku objavujú a tanečníčky a tanečník s nimi raz viac, inokedy menej vedome pracujú.

Štruktúra performancie sa nemení, ale mení sa jej obsah aj zloženie divákov, ktorí do priestoru vždy prinesú inú energiu. Niekedy šlo o spomínané miestne obcenstvo, napríklad v Pezinku išlo viac o umeleckú komunitu, ktorá tanečníkov pozná. A to mení aj celkové vyznenie pohybových intervencií v rámci pikniku. Organizátori v pozvánke divákov poprosili, aby prišli s chlebníkmi pre prípad hladu, aj s pršiplášťom pre prípad dažďa. Jedlo zabalené do vrecúška a deku dokonca dostávajú aj pri príchode. Stačí si vybrať len miesto, kde bude divák pozorovať dianie okolo seba. Tanečné výjavy sa odohrávajú na rôznych

miestach záhrady. Diváci usadení na dekách v rámci akcií môžu meniť svoju perspektívu a presúvať sa z miesta na miesto. Tanečníčky a tanečník skúšajú možnosti tela, alebo skôr toho, čo daný formát umožňuje. Skôr ako putovanie za podobou diela si užívajú hľadanie vhodných prostriedkov na vyjadrenie daného momentu či emocionálneho rozpoloženia. Performancia je tak niekde na rozhraní hľadania vhodných prostriedkov, skúmania a improvizácie. Ukazuje momenty, ktoré spontánne môžu vzniknúť aj pri rozhovoroch na bežnom pikniku o bežných témach: o tom ako vnímam prostredie, ako vnímam seba, svoju prácu, to, čo práve robím. V mnohom to pripomína náš vnútorný dialóg so sebou alebo akúsi samovravu počas prechádzky záhradou a samokomentovanie zaujímavých momentov, ktoré sa nám núkajú. Sú tu zachytené možnosti (mnohokrát prekvapivé), ktoré ponúka telo a jeho hranice. Trojica pri tom využíva terén záhrady, jej členitosť, stromy, ktoré v nej rastú...

Tanečníčky a tanečník používajú prostriedky, ktoré sú im vlastné už z ich predchádzajúcej tvorby. Sedláčková skúma, necháva telo prechádzať rôznymi fázami tvorby pohybu. Nahlas uvažuje, kde začne svoj pohyb, kam by mala bežať. Pohyb prepája aj s konkrétnymi telesnými orgánmi. V tomto prípade s pečenou, ktorá je v jej ponímaní nestála. Sedláčková slovné vyjadruje aj jeden z aspektov pikniku: nuda. Nuda ako povolená nedeľná činnosť spojená aj s prírodou, nuda v prírode, či nuda bábätiok pri svojich rodičoch. Všetci traja narážajú na limity prírody, akoby im zavádzala tráva, stromy. Istý paradox doby, v ktorom sa vyberáme do prírody, ale chceme mať v nej rovnaké vymoženosti a podmienky ako v meste. Sedláčková sa pohráva aj s myšlienkou minútok, drobných koláčikov od morušových až po hovädzie, ktorých výrobu pohybovo stvárňuje. Klimáčková spomína, že jej lezú na nervy vtáky. Vytvára hravé kompozície: hýbe sa ako žabka, využíva pre pohyb inšpiráciu hruškou alebo aj možnosť levitácie, ktorú záhrada ponúka. Raček zase využíva pointu či nečakanosť chvíle, spomína útržky zo života: priateľ, ktorý nemá rád dotyk s trávou, on ako superman z Púchova, jeho prezývky či sen mať Annu Sedláčkovú za sestru. Obaja vytvárajú interakciu so stromami, medzi ktorými sa pohybujú ako dueto. Do tejto kompozície sa dostane aj Klimáčková so svojou úvahou o bosoráctve, nevysvetliteľnom jave, ktorý ju pádom polien v garáži upozorní na to, aby pri odchode z chalupy na myjavských kopaniciach pred cestou do Paríža, kde tvorí, zatvorila okno.

Spolu nachádzajú chvíľkový súzvuk, ale hneď aj zanikne a vznikne iný impulz. Štruktúra je daná scénosledom, ale nie obsahom. Ten sa mení od pikniku k pikniku. Svoje pohybové akcie trojica zároveň aj komentuje, čím im dáva významy. Často príde k úsmevným situáciám. Napríklad keď Klimáčková takmer spadne pri zakopnutí, ale vzápätí dokáže na túto situáciu a samotný terén reagovať. Podobný princíp (seba)irónie sa vyskytuje aj v performancii *matter*, ktorá sa zaoberá mĺnami zrelých tanečníkov a tanečnic a ich miestom na súčasnej scéne. Eva Klimáčková upozorňuje svojich kolegov, že ju kopírujú, a tým jej autorské práva dostávajú pečenný záchvat, keďže niekoľko jej pohybových elementov v podobe pádu do trávy po nej zopakuje Raček aj Sedláčková.

Kolorit nečakaných akcií, na ktoré reagujú, dopĺňa prítomnosť psa alebo aj choreografa Andreja Petroviča, ktorý prišiel ako divák. Trojica na neho vtipne odkazuje tvarovaním línii vo svojich pohyboch. Rovnako performerky a performer reagujú aj na zmenu počasia. Pred páliacim slnkom posúvajú divákov do tieňa. Či komentovanie počasia, ktoré bolo iné, aké zažili počas skúšky, a iné ako očakávali (malo pršať). To všetko zapadá do reality pikniku.

Je možné, že pre náhodných divákov, ktorí nepoznajú kontext tvorby tanečníc a tanečníka, môže byť performatívna akcia v rámci tanečného pikniku *How to watch a moving body* skôr ponorená do seba. Naopak, poučení diváci by možno očakávali zovretejší tvar, v ktorom by vzhľadom na tvorbu a skúsenosti všetkých troch mohli nachádzať väčšie pohybové kompozície. V rámci tvaru, v ktorom sa pohybovali, išlo o dobrú príležitosť vytvoriť plochu pre rozhovor o videnom, rozhovor nielen o tanci, ale aj o sebe navzájom. A vnímame sa vôbec? Upriamiť pozornosť na to, čo robím, ako to vnímam. A tých príležitostí nikdy nie je dost.

Autor: Marek Godovič

Odborné korektúry: Katarína K. Cvečková

Jazykové korektúry: Anna Zajacová